

GABRIEL J. LOIACONO

Pauperek Rhode Islanden 1780 és 1820 között

Függő helyzetben lévők a függetlenné válást követő időszakban az Egyesült Államokban

1814 januárjában az Egyesült Államok Rhode Island tagállamának *Providence Patriot & Columbian Phenix* című újságjában hirdetés jelent meg egy szökevény személyről. A hirdetés tárgya azonban nem egy szökevény rabszolga volt, hanem egy szökevény *pauper*. A hirdetés teljes szövege így szólt: „Miután Ebenezer Blois, Burrillville városának egyik *pauperje* megszökött, megtiltom bárkinek, hogy őt befogadja vagy pénzt adjon neki az én költségemre, mert adósságáért nem fogok jótállni. Két cent jutalom üti a markát annak, aki visszahozza nekem, de költségeit nem térítem meg. Joseph Esten. Burrillville, január 29.”

Joseph Esten 1814-ben a burrillville-i *pauperek* gondnokaként tevékenykedett. Ő tette a legkedvezőbb ajánlatot egy árverésen, melynek célja az volt, hogy kiválasszák azt a helybélit, aki abban az évben jutányos áron hajlandó a szegények gondját viselni.¹ Ebben a minőségében törvény kötelezte arra, hogy gondját viselje Ebenezer Bloisnak, a gondjaira bízott *paupernek*, éppen úgy, ahogy törvény kötelezett egy apát törvény arra, hogy gondozza gyermekét, vagy egy felnőtté vált gyermeket arra, hogy gondját viselje agg szülőjének. Burrillville és a szomszédos városok polgárai logikusan várhatták el, hogy a Bloisnak nyújtott bárminemű segítséget Esten megtéríti nekik. Ennek az elvárásnak remélte elejét venni Esten a hirdetéssel. Ugyanakkor úgy tűnik, azt remélte, hogy a hirdetés megírásával magát is szórakoztatni fogja. A jutalomról és a költségtérítésről szóló szövegrészben a szökevény rabszolgákról szóló hirdetések nyelvezete köszön vissza, amivel Esten ironikusan poentírozott: mindössze két centnyi jutalmat ajánlott fel, és semmilyen költségtérítést a szegény ember elfogásáért és Burrillville-be történő szállításáért, ami valószínűleg legalább két dollárba került volna.² Esten keserű tréfájának lényege, hogy eltérően attól, amikor egy szökött rabszolgát juttatnak vissza tulajdonosának, a tőle megszökött Blois előkerítése semmit nem hozott volna neki a konyhára.

Esten tréfája rávilágít arra a tényre, hogy a rabszolgák és a *pauperek* státusa bizonyos tekintetben hasonló volt. Jogi szempontból *paupernek* az a személy számított, aki valamilyen segítséget kapott annak a városnak a vezetésétől, ahol élt, történjék az készpénz, étel,

¹ „Town Meeting, 31 August 1813” a „Council Minutes 1806–1881” című kötetbe kötve, Burrillville, Rhode Island, burrillville-i jegyzői hivatal.

² 1832-ben például Providence városának felügyelője, Edward Harwood jellemzően két dollárt számított fel a szomszédos városokba irányuló személyszállításért. („Edward Harwood Book,” Providence, Rhode Island, Rhode Island Historical Society). 1814-ben ez a költség két és négy dollár közötti nagyságrendű összeget jelentett volna. *Six Ways to Compute the Relative Value of a U.S. Dollar Amount, 1790–2006*. www.measuringworth.com

lakás, egészségügyi ellátás, tűzifa, ruházat vagy más formában.³ A rabszolgákhoz hasonlóan a *pauperek* rendkívül gondosan meghatározott törvényi státussal rendelkeztek, melynek következtében nem illették meg őket azok a jogok és kiváltságok, amelyeket a hétköznapi emberek – a nem-*pauperek* – élveztek. Törvény tette lehetővé, hogy a *paupereket* munkára fogják a gazdaságokban vagy a háztartások világában. A *pauperek* felett „felügyelőknak” nevezett hivatalnokok gyámkodtak, akik igen nagy mérvű kényszerítő erővel bírtak a *pauperek* és mások felett, meghatározhatták, hogy azok hol és miként éljenek, sőt még arra is jogosultak voltak, hogy indítványozzák *pauperek*, illetve más „szegény”-nek ítélt személyek testi fenytését. A *pauperek* állampolgári értelemben szinte nem létező személynek számítottak, mivel nem rendelkeztek választójoggal, és csupán korlátozott joguk volt arra, hogy pert indítsanak vagy saját maguk ügyében járjanak el jogi procedúra során. Végezetül, a *pauperek* abban hasonlítottak a rabszolgákra, hogy a közbeszédben mindkét társadalmi csoportot konkrét politikai célokra használták fel. A *pauperekről* és rabszolgákról gyakran beszéltek és írtak a nem-pauper amerikaiak, és rendszerint nem mint konkrét egyénekre hivatkoztak rájuk, hanem mint sztereotíp figurákra.

A *pauperek* és a rabszolgák közötti hasonlóság azonban itt véget is ér. Ugyanis a hasonlóságok ellenére a rabszolgaság sokkal ridegebb státust jelentett, és egy rabszolga még azzal a kevés joggal sem rendelkezett, ami egy *paupert* megilletett. A szegénnytörvény célja lényegét tekintve pedig az volt, hogy biztosítsa a *pauperek* egészségét és jólétét. Ez pedig egyértelműen megkülönböztette a rabszolgatörvényektől, melyek arra voltak hivatva, hogy biztosítsák a rabszolgatartó ellenőrzését a rabszolga munkája felett, és jogi értelemben kevésbé vagy egyáltalán nem voltak tekintettel a rabszolga jólétére.⁴

Mindazonáltal mind a rabszolgák, mind a *pauperek* jellegzetesen példázták az eltartotti státust az amerikai függetlenség kivívása utáni időszakban. A nőkkel, gyermekekkel, börtönlakókkal, illetve az elmeháborodottnak nyilvánítottakkal egyetemben a *pauperek* és a rabszolgák általában véve nem lehettek részesei a demokratizálódás, illetve a jogi státus tekintetében érvényesülő diszkrimináció erodálódása folyamatának vagy a korabeli retorikában hangoztatott egyenlőségnek és függetlenségnek, ahogy az sokaknak megadatott az 1776. évi amerikai forradalom utáni első két generáció férfitagjai közül. Eltartottakként (olyan emberek sorolandók ide, akik, legalábbis elméletben, a megélhetés szempontjából másoktól függték) ezen embercsoportok egyike sem kapta meg mindazokat a jogokat és kiváltságokat, amelyekre az amerikai forradalom után egy felnőtt korú férfi számíthatott, főképp, ha rendelkezett földtulajdonnal, és faji szempontból „fehérnek” számított. Ezért mindegyik csoport a maga jellemző módján mutatja azokat a korlátokat, következtelenségeket és mögöttes feltételezéseket, amelyek az amerikai demokratikus köztársaságot jellemezték fennállása kezdetén.

A kortárs megfigyelők rámutattak a szabadság forradalomban született retorikája és a rabszolgaság széles körben elterjedt gyakorlata között feszülő ellentmondásra. A legnevezetesebb ilyen jellegű megnyilatkozás az angol gondolkodó, Samuel Johnson nevéhez fűző-

³ A *pauper* fogalmát explicite csupán *A Rhode Island Acts and Resolves, June, 1843* című dokumentum 4. szakasz 83. oldal, valamint az *Acts and Resolves, January 1844* című dokumentum 19. szakasza, 480. oldal határozza meg. Idézi Creech, Margaret: *Three Centuries of Poor Law Administration: A Study of Legislation in Rhode Island*. College Park, 1969. Eredeti kiadás: 1936. 132.

⁴ A paternalista tiltakozások ellenére a rabszolgatörvények egyik fontos célja az volt, hogy a rabszolgasorban lévő emberek státusa a kapitalista piacon megjelenő árukéval legyen azonos – ne legyen azoknál se több, sem kevesebb. Lásd például: Johnson, Walter: *Soul by Soul: Life Inside the Antebellum Slave Market*. Cambridge, Mass., 1990.

dik. Ő az amerikai aktivistákkal kapcsolatban így panaszkodott 1775-ben: „... miként fordulhat elő, hogy a leghangosabb kiáltások a szabadságért a rabszolgahajcsárok közül halatlanszanak”, mialatt Massachusetts államban rabszolgák csoportjai az általános egyenlőség elvére hivatkozva szabadságot követelő petíciókkal ostromolják az állam kormányzóját, valamint a legfelsőbb bíróságot?⁵ A rabszolgaság intézménye túlélte a forradalmi időszakot, de Delaware-től északra minden államban eltörölték a forradalom után, és számtalan rabszolgasorban lévő ember nyerte el szabadságát oly módon, hogy megszökött rabszolgatartójától, csatlakozott a britekhez vagy a lázadó harcoló egységekhez, illetve felszabadították.⁶ Kevésbé drámai, ám mégis jelentős mozzanatként tekinthető, hogy a nők szintén kezdték felvetni a politikai egyenlőség kérdését a férfiak előtt, mint ahogy ezt Abigail Adams tette, amikor férjének, John Adamsnek, aki ezidőtájt a Kontinentális Kongresszus delegáltja, majd később az Egyesült Államok második elnöke volt, így írt: „Azt kívánom, ne feledkezzen meg a Hölgyekről, és legyen velük nagylelkűbb és rendesebb, mint amilyenek az ön ősei voltak. [...] Amennyiben nem részesülnek a Hölgyek különös gondoskodásban és figyelemben, el vagyunk szánva arra, hogy rebelliót szítsunk, és nem tartunk kötelező érvényűnek ránk nézve egyetlen olyan Törvényt sem, amelynek létrejöttébe nem volt beleszólásunk, vagy képviselőnk.”⁷

A nők és rabszolgák esetétől eltérően a *pauperek* egyenlőtlen jogi helyzete kevés kommentárt váltott ki a forradalom alatti és utáni években. Ez a tény különösen figyelemreméltóvá teszi a *pauperek* jogi státusát és életét. A huszonegyedik század perspektívájából tekintve a *pauperi* lét, továbbá az a tény, hogy felettük mások gyakoroltak hatalmat, szembeötlő ellentmondást mutat az amerikai egyenlőség és demokrácia retorikájával és gyakorlatával az amerikai forradalmat követő években.⁸ Ugyanakkor kevés amerikai ismert el bármiféle diszharmóniát, mi több, a kommentátorok gyakran természetesnek találták, hogy a *pauper* ideális módon testesítette meg a korlátozott jogokkal és kiváltságokkal bíró állampolgárt. Sőt, a forradalom utáni két generáció az Egyesült Államokban élő *pauperek* szerepéről tett megnyilatkozásaiban leginkább a *pauperség* amerikaitól idegen természetét hangsúlyozták. Mialatt az amerikaiak továbbra is azon munkálkodtak, hogy egykori anyaországtól eltérő nemzeti identitást alakítsanak ki, újra meg újra hangot adtak abbéli meggyőződésüknek, hogy a *pauper* európai jelenség, ami gyakorlatilag ismeretlen az Egyesült Államokban. Az a tény, hogy Amerikában nincsenek *pauperek*, jelentették ki az amerikaiak örömmel, országuk erényességét jelezte, valamint a „vén” Európától való különbözőségüket.

⁵ Johnsonnal kapcsolatban lásd: Johnson, Samuel: *Taxation Not Tyranny*. London, 1775. 89. A massachusettsi rabszolgák rabszolgaságellenes petícióival kapcsolatban lásd például Prince Hall és mások 1777. január 13-i petícióját, online újrakiadásban: <http://www.pbs.org/wgbh/aia/part2/2h32t.html>

⁶ Nash, Gary: *The Forgotten Fifth: African Americans in the Age of Revolution*. Cambridge, Mass., 2006.

⁷ Butterfield, L. H. – Friedlander, Marc – Kline, Mary-Jo (eds.): *The Book of Abigail and John: Selected Letters of the Adams Family, 1762–1784*. Cambridge, Mass., 1975. 121.

⁸ Hosszú és érdekes vita zajlik arról, hogy vajon az amerikai forradalom „radikálisnak” tekinthető-e abban az értelemben, hogy megváltoztatta a gyarmati társadalom szerkezetét, és nagyobb demokráciát és egyenlőséget eredményezett. A jelen dolgozat azon a tézisen alapszik, hogy bár a forradalom után születő Egyesült Államokat nagyfokú egyenlőtlenység jellemezte, és sok ember számára a demokráciából való kizárást jelentette, az amerikai forradalom valóban nagyobb fokú társadalmi egyenlőséghez és demokráciához vezetett, különösen a fehér férfiak körében. Erről lásd: Wood, Gordon: *The Radicalism of the American Revolution*. New York, 1993.

Valójában azonban természetesen éltek *pauperek* az Egyesült Államokban. A jelen dolgozat először a Rhode Island államban élő *pauperi* létet mutatja be⁹ az amerikai forradalom után, majd pedig azt tárgyalja, hogy a kor retorikájában milyen jelentőséggel bírtak az Egyesült Államok állampolgárai számára a korai időszakban. Bemutatom, hogy az amerikai függetlenséget követő két generáció időszakában a *pauperek* helyzete a régebbi, szegényekkel kapcsolatos angliai gyakorlat és feltételezések továbbélését példázza.

Rhode Island Angliához fűződő kapcsolatai legalább 1636-ig nyúlnak vissza, amikor egy Roger Williams nevű puritán lelkész, miután száműzték Massachusetts Bay és Plymouth angol puritán gyarmatairól, Providence néven települést alapított a helybeli Narragansett indián törzs vezetőjének engedélyével. Ahogy egyre több angol telepes érkezett a területre, Williams a gyarmat kormányzása során a Narragansetts indiánokkal és a brit koronával is tárgyalásokat folytatott, melynek eredményeképpen 1663-ban II. Károly angol király alapító oklevelet adományozott „Rhode Island és Providence Ültetvények” mint gyarmat számára. A gyarmat nevét Williams azon téves elképzelése alapján alkotta meg, hogy a francia–olasz felfedező, Giovanni da Verazzano 1524–1525-ben a „Rhode Island” nevet adta Aquidnecknek, a szigetnek, melyen a Newport nevű angol település létesült. Valójában Verazzano ezt a nevet egy kisebb sziget számára adta, ami ma a Block Island nevet viseli, ő ugyanis úgy gondolta, hogy az a görög Rhodos szigetére hasonlít. A név azonban megmaradt az 1663. évi adománylevéllel együtt, amely 1843-ig hatályban is maradt. Így tehát Rhode Island független államként meglehetősen konkrét módon érzékelhette a gyarmati múlt örökségét: alapító oklevele és törvényei a függetlenség után még hosszú ideig nem változtak a gyarmati időkhöz képest, vagy legalábbis nagyon hasonlók maradtak.

A függetlenségi háború 1775-ben kezdődött, és 1780-ra Rhode Island *de facto* függetlenné vált: nem foglalták el újra brit csapatok, és az 1783. évi párizsi békeszerződés megerősítette az amerikai függetlenséget. A függetlenség kivívását követően Rhode Island lakói hozzáfogtak gazdaságuk, migrációs szokásaik és néhány intézményük, köztük a rabszolgaság átalakításához, mely utóbbi intézményt a rabszolgák 1784-ban kezdődő fokozatos felszabadítása szüntette meg végleg. Ugyanakkor a *pauperek* jogi és társadalmi státusa a 19. század során mindvégig, viszonylag változatlan formában fennmaradt. Ahelyett, hogy a *pauperekkel* kapcsolatos nézeteiket modernizálták volna, a törvényhozók és városi előljárók arra tettek erőfeszítést, hogy a régi, tizenhetedik századi intézményeket az új, tizenkilencedik századi körülményekhez igazítsák.

Ezek közé a tizenhetedik századi intézmények közé tartozott az I. Erzsébet-korabeli szegénnytörvény, melynek egyes elemei a késő tizenhatodik századi Angliáig nyúltak vissza. A függetlenné válás idejére Rhode Island lakói a szegénnytörvényt már a helyi viszonyokhoz alakították, az már nem egyezett meg teljes mértékben az eredeti angol változattal.¹⁰ 1798-

⁹ Rhode Island ebben a dolgozatban esettanulmányként szerepel, mint egy, az Egyesült Államok újonnan függetlenné váló, hosszú gyarmati történelemmel és régóta hatályban lévő szegénységi törvénykezési gyakorlattal bíró tagállama. Rhode Island középpontba állítása lehetővé teszi, hogy alaposabb elemzést adjunk sok – tengerparti és a szárazföld belsejében található, illetve nagy és kis – város primér forrásokra épülő adatáról, ami egy tágabb témát feldolgozó tanulmány esetében már nem lenne célszerű.

¹⁰ Az 1601-ből származó Erzsébet-kori szegénnytörvény összegezte az angol szegénységélyezésben bekövetkezett azon jogi változások sorozatát, amelyek körülbelül 1550 után kezdődtek, miután az egyházi rendeket felszámolták Angliában. Az Erzsébet-kori szegénnytörvény 1647. évi elfogadásától egészen az 1935. évi szövetségi társadalombiztosítási törvényt kísérő szegénységélyezés újrászervezéséig strukturálta a szegények közsegélyezését Rhode Islanden.

ban, először a függetlenség elnyerése után, az állam törvényhozása teljesen átalakította a törvényeket, azonban a szegénytörvény sarokpontjai nem változtak.

A szegénytörvény a szegények támogatását szinte teljes egészében a helyi hatóságokra bízta.¹¹ Afelől is rendelkezett, hogy a hatóságoknak csupán azon szükséget szenvedő szegények iránt kell felelősséget vállalniuk, akik már egy ideje a városban éltek, és valamiféle érdekeltségük volt ott, azaz ottani illetőséggel rendelkeztek.¹² A Rhode Islandben elfogadott szegénytörvények a városi tisztségviselők számára nagy hatalmat biztosítottak a szükségét szenvedők felett. Míg a korai időszakban az állam kormányzata meglepően demokratikus volt, hiszen előírta a háztartások élén álló férfiak egyetértését a politikai döntésekhez, a szűkölködőkkel kapcsolatos rendelkezések ezzel ellenkező irányba mutatnak, ugyanis a városi tisztségviselőket teljes körű kényszerítő hatalommal ruházták fel a segítségben részesülők felett.

A szükségét szenvedőkkel kapcsolatos teendők ellátásával megbízott tisztviselőt a szegények felügyelőjének hívták a városokban. A felügyelő alapvető feladatai a következők voltak: egyrészt meg kellett határoznia, hogy a város lakói közül kik voltak a nincstelenek; másrészt meg kellett állapítania, hogy ezek a rászoruló lakosok rendelkeznek-e „illetőséggel” a városban, és így törvény szerint jogosultak-e a város segítségére; harmadrészt a város pénzből segítséget kellett nyújtania bármely ottani illetőségű rászoruló személynek, és végül javaslatot kellett tennie a városi tanács számára minden olyan nincstelen „eltávolítására”, aki nem volt jogosult a városban való letelepedésre. Mindez nem volt könnyű feladat. A felügyelőknek két olyan elvárásnak kellett megfelelniük, amelyek ellentétben álltak egymással. Egyfelől biztosítaniuk kellett, hogy minden arra rászoruló letelepedett városlakó megfelelő és emberi ellátásban részesüljön. Másfelől mindeközben takarékosan kellett költeniük a város pénzből. Ebből a második elvárásból következett az a fontos feladat, hogy eltávolítsák vagy legalábbis „eltanácsolják” a nem helyi illetőségű városlakókat, mielőtt a felügyelő emberiességi megfontolásból kötelességének érezné, hogy elkezdje költeni a város pénzét az arra rászoruló, ám nem helyi személyre. Ezeknek a nehéz, egymással ellentétes céloknak az elérése érdekében a felügyelőket nagymértékű, különleges hatalommal ruházták fel.

Amellett, hogy a felügyelőknek igen nagy hatalmuk volt a nincstelenek és mások felett, arra is fontos emlékeztetnünk, hogy ezeket a jogosítványokat gyakran jótékony célokra használták. Világos, hogy a rhode island-i felügyelők sok jót cselekedtek. Kétségbeejtő hely-

¹¹ Az állam kormányzatának szerepe a *pauperekről* való gondoskodásban általában abból állt, hogy törvényileg szabályozta a városvezetések hatáskörét a szegények számára nyújtott segélyezés adminisztrálásában, illetve a városok közötti vitás jogi ügyek rendezésében a függetlenségi háborútól 1869-ig. A háború idején az államok kormányzatai egyes *paupereknek* közvetlenül fizettek segélyeket, 1869-ben viszont az állam elkezdte kialakítani saját intézményeit annak érdekében, hogy kiegészítse a városok által nyújtott ilyen jellegű támogatást. A függetlenségi háborúval kapcsolatban lásd: Creech: *Three Centuries of Poor Relief*, 36; az állami intézményekről 1869 után lásd: „An Act to Establish a Board of State Charities and Corrections,” 5. szakasz. In: *Acts and Resolves Passed at the May Session of the General Assembly, of the State of Rhode Island and Providence Plantations*, 1869. Providence, 1869. 814. fejezet. A szövetségi kormányzat legfontosabb hozzájárulása a szegények segélyezéséhez a függetlenségi háború veteránjai és családjai számára nyújtott nyugdíj formájában öltött testet.

¹² A rendkívül bonyolult letelepedési törvénynek számos rendelkezése született 1798-ig. A letelepedés alapvető feltétele egy adott városban a földtulajdon megléte, illetve a hosszabb időre visszanyúló adófizetés volt. „An Act ascertaining what shall constitute a legal Settlement in any Town in this State”, újrakiadása in: Cushing, John D. (ed.): *The Laws of the State of Rhode Island*. Vol. 2. Wilmington, Del., 1983. 345–347.

zetek megoldására vállalkoztak, döntéseket hoztak gyakran élet és halál között hányódó emberek sorsa felett, akik éheztek, fáztak vagy betegségtől szenvedtek. A rászorulókat melegebbekbe szállították, orvost hívtak és fizettek, ételt és meleg ruhát szereztek, és egyéb jótevékenységi feladatokat láttak el. A forradalom utáni generációk történetéről regélő városi iratokban tömegével találunk példákat arra, hogy a felügyelők ilyen esetekben beavatkoztak, és ezek az adatok azt mutatják, hogy a városlakók el is várták a felügyelőktől, hogy amikor szükség van rá, beavatkozzanak. A Westerly városából származó források szerint például akkor, amikor Benjamin Herrick felesége 1784-ben megbetegedett, a város fizetett ápolásért, függetlenül attól, hogy az asszony rendelkezett-e helyi illetőséggel.¹³ Egy hasonló eset során a Scituate településből származó források szerint Jonathan Knight, a szegények felügyelője 1796-ban öt alkalommal látogatott el özvegy Collinsné házához, amikor az megbetegedett, és elintézte, hogy az üzlettulajdonosok különféle holmikat szállítsanak a házához.¹⁴ Szorongató szükség idején tehát a felügyelők alapvető szolgáltatásokat biztosítottak szomszédaik számára, különösen, ha helyi illetőségűek voltak, aminek következtében végső soron a város viselte a felelősséget az értük való gondoskodásért.

Mindazonáltal a felügyelők figyelemreméltó jogkörrel bírtak, és ennek következtében egy *pauper* rendkívül kevés joggal és kiváltsággal rendelkezett, miután egy felügyelő úgy határozott, hogy az illető nincstelen. Valójában egy felügyelő legkiterjedtebb jogköre az volt, hogy meghatározhatta, ki a nincstelen, a korabeli jogi terminussal élve: a város számláit „valószínűleg terhelő” személy. Miután a felügyelő az adott személyről eldöntötte, hogy az minden valószínűség szerint *pauper*, jogi viszonyát a város számláját „valószínűleg terhelő” személyhez már nem formális egyenlőség jellemezte, az sokkal inkább hasonlított apa és gyermek viszonyára, függetlenül attól, hogy az illető valójában igényelt-e segítséget.

Míg a felügyelők időnként az újonnan a városba betelepülőket szinte a városba érkezésükkel egy időben kiutasították, előfordult, hogy valaki több évig élt a városban, mielőtt felfigyelt volna rá a felügyelő. Ha ez a valaki nem rendelkezett törvényes illetőséggel, a városban lakás eseménymentes éveit nem számították; egy felügyelő mégis dönthetett úgy, hogy a letelepedett státussal nem rendelkező lakos vagy „valószínűleg terhelni” fogja a város kasszáját, vagy legalábbis „alkalmatlan arra, hogy ennek a városnak a lakosa legyen”, esetleg mindkettő. Sokszor a felügyelők és a városi tanácsok még csak nem is jelöltek meg komolyabb okot, amikor embereket úztek ki a városból. Például Thaddeus Smith és felesége 1811-ben már hat éve élt a városban, és három legkisebb gyermekük már ott született. Ennek ellenére ennek az évnél a júniusában mindenfajta írásos indoklás nélkül Smith és családja azt a felszólítást kapta, hogy két héten belül el kell hagyniuk a várost.¹⁵ A tanács csupán azt jegyezte meg, hogy Smith a Massachusetts állambeli Shrewsburyben született, soha nem rendelkezett ingatlantulajdonnal Providence városában, és sehol nem bírt letelepedett státussal Rhode Islanden. Ám a szegények felügyelőjének és a városi tanácsoknak olyan nagy mértékű egyesített hatalma volt, hogy akár megállapították a *pauper* státust, illetve az alkalmatlanságot, akár nem, kedvük szerint hozhattak döntést a szóban forgó egyének ügyében. Egy *pauper* vagy kiutasított személy nem élhetett bíróság előtt fellebbezéssel a szegények felügyelője és a városi tanács együttes döntése ellen.

¹³ „*Westerly Town Meetings Book 4.*” (1785. március 9.) Westerly, Rhode Island, Westerly Town Hall.

¹⁴ „*The Town of Scituate to Jonathan Knight ... 1796.*” Providence, Rhode Island Historical Society, MSS 216 Scituate Town Records Collection, Box 1 Folder 5 „Overseer of the Poor” “Paid Bills, 1796–1797.”

¹⁵ „*Town Council Book.*” (1811. június 17.) Providence, Providence City Hall Archives.

Ha tehát valakiről megállapították, hogy „valószínűleg terheli” a város kasszáját, és nem rendelkezik letelepedett státussal, az rendszerint elkeserítő következményekkel és kitelepítéssel járt az illetőre nézve. Azt jelentette, hogy a *paupert* felszólították, hagyja el házáat, adja fel állását, szomszédait, barátait és ismerősi körét egy bizonytalan kimenetelű utazásért, ami gyakran azzal járt, hogy nagy valószínűséggel más városokban is általában megtagadták tőle a letelepedést. Amennyiben valakit kiutasítottak egy városból, és ő mégsem távozott, vagy a városi tanács engedélye nélkül visszatért oda, a tanács elrendelhetette a törvényszegő megkorbácsolását, bebörtönzését és erővel történő újbóli eltávolítását. Az elköltözés, illetve az elköltözés elmaradásáért kiszabott büntetések nagy gyakorisággal fordultak elő Rhode Islanden egészen a tizenkilencedik századig. 1831-ben például mérsékelt visszhangot váltott ki az az eset, amikor Providence város felügyelője egy James Jonson nevű illetőre tizenöt korbácsütést mért ki büntetésül azért, hogy egy kitelepítési felszólítás kézhezvételét követően nem hagyta el a várost.¹⁶

Még azon városiakok számára is, akik elég szerencsések voltak ahhoz, hogy törvényes letelepült státust nyerjenek, a felügyelő azon döntése, hogy szegények vagy „dologtalanok”, és ezért *pauperekké* nyilváníttatnak, fölöttébb nemkívánatos következményekkel járhatott. Ez megfosztotta a *paupert* egy sor jogtól és kiváltságtól, és kiterjedt kényszerítő hatalmat adott a felügyelők és egyéb városi tisztségviselők kezébe a *pauperek* személye, családtagjai és tulajdona felett. Például a felügyelő döntött arról, hogy egy *pauperról* a saját házában, egy közösség által fenntartott dologházban, illetve szegényházban vagy egy másik városiak házában kell-e gondoskodni. A körülmények függvényében a felügyelők négyféle segítség közül választhattak.

Az első, amit „kinnlakásos” segítségnek nevezhetünk, rendszerint azt jelentette, hogy az arra rászoruló személynek, illetve annak, aki az ilyen személy gondját viselte, készpénzt adtak. A felügyelő esetleg ételt, egészségügyi ellátást, tűzifát biztosíthatott számára, illetve még jogot is a városi folyóban való halászatra, ám ez a fajta segítség mindig feltételezte, hogy a segélyben részesülő személy a saját házában marad, vagy valakinél, aki őt befogadja. Ennek megfelelően 1818-ban Észak-Providence-ben a szegények felügyelője Christopher Brownnak és családjának heti két dollár segílyt juttatott. 1820-ban pedig a felügyelők nagyobb mértékű „juttatásról” rendelkeztek „több szegény család” számára. 1824-ben hasonlóképpen az észak-providence-i felügyelők egy Isaac Wilson nevű férfinak pénzt adtak egy Charles Kelton nevű illető támogatására, aki feltehetőleg Wilkinson barátja vagy rokona volt, s a gondozását a férfi elvállalta.¹⁷ A külső segítség olyan módszer volt, amely a legkisebb mértékben avatkozott be a szegények segélyezésébe, mégis gyakran bírálták, ugyanis az általános nézet szerint indokolatlanul költséges volt, és könnyen vissza lehetett élni vele. Ráadásul nem mindig felelt meg a gyakorlati igényeknek, különösen akkor nem, ha a rászoruló személy nem tudta fenntartani háztartását, és nem voltak közeli rokonai. Ezért Észak-Providence és más városok a segítségnek egy második módját is alkalmazták: a szegények aukcióját, más néven „elárverezését”.

Az *pauperek* aukciójával vagy árverezésével pénzt kívántak megtakarítani a város számára. Ennek a módszernek a lényege az, hogy a *paupereket* egyenként vagy csoportosan lehetett aukcióra bocsátani, és a legalacsonyabb ajánlat számított a legkedvezőbb, így nyertes ajánlatnak, mivel a lehető legalacsonyabb áron ígérte a gondoskodást a *pauper* számára. Így történt ez 1813-ban is, amikor Joseph Esten, a szegények gazdája, akivel ennek a ta-

¹⁶ „Edward Harwood Book.” (1831. október 27.) Providence, Rhode Island Historical Society.

¹⁷ A „Paupers” címszó alatti tételek in: *Index to Town Council Records of North Providence*, 200–201. Pawtucket, Rhode Island, Pawtucket City Hall.

nulmányának az elején már találkoztunk, részt vett egy Burrillville-i városi gyűlésen tartott aukción, melyen minden olyan tulajdonnal rendelkező családfő részt vehetett, aki a szabad férfiakat megillető politikai választójoggal bírt. Nem ismert, hogy hol tartották ezt az árverést, ám lehetséges, hogy épp Joseph Esten otthonában. A férfi alkoholárusítási joggal rendelkezett abban az évben, és háza már korábban számos kisebb városi tanácsi ülésnek adott otthont. Nem ismert, hogy ezen a konkrét ülésen elhangzott-e egyéb ajánlat is. A gyűlésen először az állami törvényhozásba delegálandó képviselőkről szavaztak, majd arról, hogy két gyermeket elválasztanak *pauper* szüleiktől, majd pedig egyéb kisebb ügyeket követően rögzítették azokat a feltételeket, amelyekkel egy ajánlattevő felelősséget vállalhatott a szegényekért: a sikeres ajánlattevőnek otthonába kell vinnie „...mindazokat, akiket ebben az évben a városi tanács a város szegényeinek tekint, rendesen ruházni és etetnie kell akár egészséges az illető, akár beteg ... munkára kell fognia ezen szegények közül azokat, akik munkaképesek és a városi tanács felügyelete alatt állnak, pénzüket pedig az év végén kapják meg ...”¹⁸ Az írnok nem jegyezte le részleteket magáról az árverésről, csupán annyit, hogy Joseph Esten tette a legalacsonyabb ajánlatot, és a *paupereket* „a gondjaira bízta”. Annak ellenére, hogy a forrásban a *pauperek* felől való „rendes” gondoskodást szolgáló körülmények szerepelnek, az ügylet („árverés”) leírására használt nyelvezettel egyetemben ez az aukciós jelenet, melynek során a *pauperek* „kalapács alá kerülnek”, vagy „eladják” őket, elkerülhetetlenné teszi, hogy a *pauperekre* mint tárgyakra gondoljunk, mint bármely más aukciós árura.¹⁹ Mi több, lehetséges, hogy ezek a kedvező ajánlatot tevő licitálók az árba – a *pauperek* életkorától és egészségétől függően – belekalkulálták azok munkaerejét. Mint háztartásfők, meg volt a joguk arra, hogy a házukban élő összes személy munkája fölött rendelkezzenek, még egy *pauperé* felett is, aki az akarata ellenére került oda.

A „benntlakásos” segítség másik két formája az volt, amikor városiak arra szerződtek, hogy gondját viseljék a szegényeknek, illetve fenntartsák a köztulajdonban lévő szegényházat. 1820 után ez utóbbi módszer válik a szegénységélyezés legnépszerűbb formájává a városatyák szemében. A függetlenségi háború utáni nemzedék körében azonban ez ritkaságnak számított. Csupán Newportban és Providence-ben, Rhode Island két legnagyobb városában léteztek valójában szegényházak 1812 előtt, és ezek csak néhány városi szegény számára nyújtottak szállást. Ebben az időben népszerűbbnek bizonyult a szerződés-kötés, ami a nyilvános árverés alternatívája volt. Az árveréshez hasonlóan ez a módszer azon alapult, hogy magánszemélyek, városiak elvállalták az arra rászorulóknak gondozását, jöllehet a város költségén. Az árveréstől eltérően azonban ebben az esetben elmaradt a licitálás. Ehelyett a felügyelők és a városi tanács döntöttek egy, az általuk megfelelőnek ítélt összegről, és kerestek egy háztulajdonost, aki a megállapított összegért cserébe a város minden szegénye számára ellátást biztosít. Függetlenül attól, hogy a szegényekről köztulajdonban lévő szegényházakban vagy egy magánotthonban gondoskodtak, a városatyák erre a házra egyszerűen csak úgy hivatkoztak mint „szegényház”-ra, még akkor is, ha a város nem birtokolta, sőt még nem is bérelte az ingatlant, és a következő évben esetleg az nem is adott otthont *pauperek* számára.²⁰

¹⁸ „Council Minutes 1806–1881.” (1813. augusztus 31.) Burrillville, Rhode Island, Burrillville Town Clerk’s Office, Burrillville Town Building.

¹⁹ Uo.

²⁰ A „szegényház”, „szeretetház”, „menhely”, „szegénytanya” vagy „városi tanya” kifejezéseket a tizenharmadik és tizenkilencedik századi rhode island-i feljegyzésekben szinonim értelemben használták.

Akár tényleges szegényházakban, akár magántulajdonban lévő házakban nyújtottak ideiglenes szállást a szegények számára, ezekben a „szegényházakban” érhető tetten leginkább a felügyelők egy másik jogosítványa: ugyanis felhatalmazást kaptak arra is, hogy a „szegényeket”, illetve „dologtalanokat” munkára fogják. Ahogy azt a burrillville-i gyűlés, melyen 1813-ban Joseph Esten megnyerte az árverést, egyértelművé tette, a szegények gazdái jogosultak voltak a szegények munkájára. Az a remény és elvárás, hogy sok *pauper* munkával viszonzza a felügyelőtől kapott ellátást, már akkor megjelent, amikor (1601-ben) az Erzsébet-kori szegénytörvényt megalkották. Ugyanakkor mindez gyakran nehéz feladatnak bizonyult, nem kevésbé amiatt, hogy oly sok szegényházi lakó pontosan azért jutott a szegényházba, mert munkaképtelen, beteg, testileg sérült vagy időskorú volt. Ennek ellenére számos városban és számos időszakban a város tisztségviselői megpróbálták jövedelmezővé tenni a szegényházakat. Christopher Knight, Cranston város szegényfelügyelőjének erőfeszítései az 1809 körüli időkből jól példázzák ezt.

Cranston „szegényháza” ebben az időszakban valójában Knight saját háza volt. Számadáskönyve pedig arról tanúskodik, hogy megkísérelte visszanyerni azt a pénzt, amit rászorultjaira költött a házában. Knight ugyanakkor nem elégedett meg pusztán azzal, hogy gondját viselje a *paupereknek*, és hogy megtérüljenek a költségei. Komoly erőfeszítéseket tett annak érdekében is, hogy a házában tartott *pauperek* munkaerejével csökkentse a város költségeit. Ez az energikus felügyelő szabályos időközönként jelentős távolságokra utazott annak érdekében, hogy munkát találjon a cranstoni *pauperek* számára, vagy találjon egy „szobalányt,” aki majd gondját viseli a szegényház lakóinak, és segíti őket a munkavégzésben. Knight számára nehézséget okozott a szobalány ellátása heti ötven centből; egy hónap alatt két jelentkezővel próbálkozott, míg végül felvette Mary Brown asszonyt heti egy dollár fizetésért. Valószínű, hogy az előtte jelentkező nők úgy vélték, nincsenek megfizetve azért a munkáért, amit elvártak tőlük, ugyanis, ahogy Knight felügyelő leírta Brown asszony feladatait, azok számosak voltak. A nőnek vasárnap kivételével minden nap úgy kellett dolgoznia, hogy „idejét a leghasznosabban fordítsa a házimunka elvégzésére, ruhát fehérítsen, gyapotot tiloljon és magozzon és gondja legyen arra, hogy [a szegényház lakói] a gyapottal foglalatostkodjanak.”²¹

Knight sokat követelt *paupereitől*. Azon túlmenően, hogy Brown asszonynak jó néhány olyan ember után kellett házimunkát végeznie, akik közül néhányan kétségkívül munkaképtelenek voltak, az is a feladatai közé tartozott, hogy irányítsa a *paupereket*, miközben gyapotot finomítottak a régióban található gyapotfeldolgozó üzemek számára. Knight valójában igen sokat utazott, és több ilyen üzembe jutott el annak érdekében, hogy nyers gyapotot hozzon a házába, ahol a *pauperek* azt magtalanították, megkönnyítve az üzemben dolgozó munkások számára a gyapotszálak fonallá történő feldolgozását.²² Ahogy azonban a tizenkilencedik század során a szegények felügyelőinek rá kellett döbenniük, a szegényházak lakóit nehéznek bizonyult munkára fogni, különösen akkor, ha munkaképtelenek voltak. Mégis kevesen kérdőjelezték meg a városi kormányzatok jogát arra, hogy mindenféle munkavégzésre kényszerítsék őket, ha arra szükség volt.

²¹ Knight, Christopher – Williams, Elisha: „Day Booke” (1810. április 9.) Providence, Rhode Island Historical Society, Folder „Daybooks – Overseers of Poor, 1808–1810,” Cranston Town Records, MSS 193. A „tilolás” ebben a kontextusban a gyapotfinomítás folyamatának a része volt. A gyapot „magozása” pedig azt jelentette, hogy a gyapotmagot eltávolították a gyapotszálak közül. Ezt a lélekölő munkát Eli Whitney híres gyapotmagozó gépe (1793) már régen feleslegessé tette, ám feltételezhető, hogy *pauperekkel* ezt a munkafázist olcsóbban lehetett végeztetni.

²² Uo.

A felügyelőknak arra is kiterjedt a jogköre, hogy gyermekeket szakítsanak ki a családjukból, hogy tanoncként vagy egyszerű szolgálkként alkalmazzák őket, szülei beleegyezése nélkül. Ez a hatalom nem csupán azoknak a szülőknak a gyerekeire terjedt ki, akik elfogadták a város segítségét, hanem azokra a gyermekekre is, „akiknek a szüleiről [...] azt gondolták az említett felügyelők, hogy nem tudják eltartani őket, mivel azok vagy alamizsnában részesülnek, vagy a város eltartottjai, vagy ha nem is azok, nem fizetnek semmiféle városi adót ...”²³ Ismételten láthatjuk, hogy a felügyelők kiterjedt kényszerítő erővel bírtak a családok integritása felett. Azon családok esetében, amelyek túl kevés tulajdonnal rendelkeztek ahhoz, hogy adót fizessenek a városnak, kizárólag a felügyelő döntésén múlt, hogy elvették-e a gyermekeket a családtól, és munkára adták-e őket egy másik családnál. A törvény nem adott helyet fellebbezésnek az ilyen döntés ellen sem. Ez pedig arról a feltételről árulkodik, hogy a felügyelők nem hibáznak, és hogy az adóköteles tulajdonnal nem rendelkező szülőket nem illetik meg azon jogok, amelyek megvédték volna a családjukat a városi tisztviselők ilyen döntéseivel szemben.

A felügyelők tehát úgy jártak el, mintha családfők lettek volna, arra használván a hatalmukat – elméletileg legalábbis –, hogy megvédjék a kevésbé független és kevesebb tekintéllyel bíró embertársaikat. A felügyelő és a *pauperek* közötti viszony szorosan összefüggött az apa és gyermek közötti viszonyról alkotott mindennapi és jogi gondolkodással, valamint az időszak társadalmi nemhez kötődő ideológiáival. A kor ki nem mondott tétele szerint a nőkre különösen jellemző volt a másoktól való függés, és ez egyértelműen kiderül abból, hogy a szegények felügyelői különleges figyelemben részesítették az egyedülálló nőket. A nőkre úgy tekintettek, mint akik természetüktől fogva függenek másoktól. A nők és a *pauperek* a közbeszédben közös jellemvonásokkal bírtak. Függésben lévőként gondoskodásra szorultak, és ezért cserébe velük szemben törvényes kényszert lehetett alkalmazni. Ezen feltételezett hasonlóság következtében a *pauperekkel* kapcsolatos törvények és bánásmód aránytalan mértékben irányult nők ellen.²⁴

Abban az esetben, ha a gyermek házasságon kívül született, a szegények felügyelője ítélete alapján a házastárs nélkül élő anya és gyermeke *pauperekké* váltak. Ezen feltételezés nyomán gyakran a felügyelők tették meg a lépést abba az irányba, hogy elkobozzák az anya legközelebbi hozzátartozóinak a vagyonát, mielőtt tudomásukra jutott a „fattyú” gyermek létezése. Még abban az esetben is, ha törvény kötelezte a várost, hogy ellátást biztosítson az ott letelepedett státussal bíró házasságon kívül élő nők számára, a városi tisztviselők kényszeríteni tudták ezeket a nőket vagy rokonaikat arra, hogy ellentételezés gyanánt tulajdonukat átadják a városnak. Mivel a bebörtönzés veszélye fenyegette azokat a nőket, akik nem neveztek meg gyermekük apját, közeli rokonaik gyakran rákényszerültek arra, hogy tizennyolctól húsz évig terjedően elzálogosítsák tulajdonukat a városi tisztviselőknek. Úgy tűnik, hogy a legtöbb esetben a házasságon kívül született gyermek anyai nagyapjának öt-száz dollár értékben váltót kellett kiállítania, amit abban az esetben kellett kifizetnie, ha nem gondoskodtak a gyermekről. Olyan esetekben, amikor ezek a leányanyák nem rendelkeztek férfi rokonokkal, a felügyelők még szigorúbb ellenőrzést gyakoroltak a családjuk tu-

²³ „An Act providing for the Relief, Support, Employment and Removal of the Poor”, Section 4, in: *First Laws of the State of Rhode Island*, 350.

²⁴ Mi több, a gyarmati időszakra vonatkozólag Ruth Wallis Herndon azt állapítja meg, hogy a felügyelők és a városi tanácsok Rhode Islanden a teljes népességben kimutatható számarányukhoz képest aránytalanul nagy mértékben távolítottak el nőket és fekete nőket a városukból. Herndon, Ruth Wallis. *Unwelcome Americans: Living on the Margin in Early New England*. Philadelphia, 2001.

lajdona felett.²⁵ Az 1790-es és 1800-as években általános gyakorlat volt, hogy a kisebb Rhode Island-i városok ilyen váltókat kértek. Mindezek fényében kijelenthetjük, a *paupere*kre vonatkozó törvények különösen a nőket sújtották.

És viszont: a nőkről és a nemi jellemzőkről vallott eszméket is felhasználták arra, hogy jellemezzék a *paupere*ket, illetve másokat, akiket hozzájuk hasonlítottak. Például akkor, amikor 1811-ben a *Rhode-Island American* című újság szerkesztője életet akart lehelni a gyengélkedő Föderalista Pártba, egy baltimore-i föderalista szerkesztőt idézett, aki azt kérte a föderalistáktól, hogy gondoljanak az unokáikra, s arra, hogy mi történne, ha a „demokraták” – ezt a szót abban az időben a föderalisták politikai szitokszó gyanánt használták a Jefferson-féle republikánus ellenfeleikkel szemben – nyernének: „Vajon [az olvasók unokái] rabszolgák, libériás inasok, talpnyalók, *pauperek* és a zsarnokság imádói lesznek, vagy a jelen nemzedék merész, független, férfias példáját fogják követni?”²⁶ A szerkesztő arra figyelmeztette olvasóit, hogy készüljenek a legrosszabbra, és a személyi függés legszélsőségebb amerikai példáit sorolta, amire csak gondolni tudott: rabszolgák, férfiak, akik egy másik férfi libériás inasai és *pauperek*. Az összehasonlításból világosan kiderült az olvasók számára, hogy a Jefferson-féle republikánusok támogatóit a *pauperek*hez, illetve más hasonlítottakhoz hasonló tulajdonság jellemezte: nőiesek voltak. A föderalisták és a Jefferson-párti republikánusok – az első két jelentős párt az USA történelmében – közötti heves viták során mindkét párt politikusai rendszeresen hasonlították ellenfeleiket *pauperek*hez.

Annak, hogy a *pauperek*kel kapcsolatos nézetek ilyen gazdag forrását jelentették a politikai ellenfelek sértegetésének, egyik oka abban keresendő, hogy a *pauper* jogi kategóriája minden megszorítás nélkül vonatkozhatott szinte bármely rendű és rangú amerikaiakra: férfire, nőre, gyerekekre, indiánra, feketére, fehérre, még a született előkelőkre is. Talán a szóhasználat ezen rugalmasságának tudható be, hogy a *pauperség* erőteljes kulturális imázssá vált. A háború utáni nemzedék populáris kultúrájában olyan fajta függőséget jelölt, aminek bárki bármikor az áldozatává válhat. És így a „*pauper*” terminust, ami nem a konkrét egyént reprezentálta, hanem inkább egy a közgondolkodásban létező sztereotíp figurát, különféle szövegösszefüggésekben lehetett alkalmazni.

Politikai gyalázkodásra használták a *pauper* alakját akkor is, amikor egy politikai ellenféllel kapcsolatban azt rebesgették, hogy *paupere*ktől kapott szavazatokat, jöllehet azok a törvény és a korabeli politikai konszenzus szerint nem szavazhattak. A *Rhode-Island Republican* című újság például arra panaszkodott, hogy a föderalista kormányzót, William Jonest 1811-ben „a város által eltartott *pauperek*” választották meg, mi több, „*egy néger is részavazott*”. Ezt a „rendkívüli választást”, jegyezte meg éppen a szerkesztő, „minden férfi pironkodva fogadná el – a föderalistákat kivéve.”²⁷ A korszak harsány pártpolitikai küzdelmeiben a republikánusok a föderalistákat azzal vádolták, hogy tehetős emberekként manipulálták a támogatásuktól függő szavazókat, és ezzel kijátszották a demokratikus játékszabályokat. A politikai aktivisták azt hangoztatták, hogy szegyenkezniük kell azoknak, akik *paupere*ktől kaptak szavazatokat.

A *pauper* kifejezéssel egy egész országot is sértegetni lehetett: „A nyomorúság és lealacsonyulás micsoda mélységébe sülyedt a brit nép” – fogalmazott hangzatosan a *Providence Patriot* nevű újság egyik 1816. évi száma –, „látjuk, hogy inségben tengődnek, és

²⁵ Lásd például: „*Bond of Susannah Barton*” (1807. szeptember 12.) Providence, Rhode Island Historical Society, Folder „Poor Farm – Deeds of Indenture, 1795–1839,” Cranston Town Records MSS 193.

²⁶ *Rhode-Island American, and General Advertiser* (1811. november 15.)

²⁷ *Rhode-Island Republican* (1811. május 8.)

hálálkodva fogadják egy Bourbon alamizsnáit, azaz a francia herceg *paupereivé* válnak!²⁸ Az olvasók szemében az alamizsna elfogadása fölöttébb elítélendő dolog volt. A francia királyi dinasztiától alamizsnában részesülő brit népről festett kép különösen megalázónak tűnhetett az amerikai olvasók szemében, mivel Franciaország és Nagy-Britannia nem pusztán hagyományos vetélytársak voltak, hanem a cikk megjelenése előtt csaknem már egy éve háborúban álltak egymással. Ugyanakkor más szempontból 1816-ban az amerikaiak úgy gondolták, hogy a britek *pauper* állapota nem meglepő. Úgy vélték, az európai államokat nagy tömegek nincstelensége sújtotta. Az amerikaiak szerint saját országuktól eltérően az európai országok népei korrump és illegitim társadalmi rendszertől szenvednek, ahol az állampolgárok döntő hányada állami vagy egyházi jóléti támogatásra szorul.

Jellemző az európai *paupereket* illető amerikai véleményekre az az újságcikk, amit a *Providence Phoenix* másodközlésben jelentetett meg 1803-ban. A szerző védelmébe vette a Jefferson-adminisztráció néhány adócsökkentésre vonatkozó döntését, és utalt az Európával kapcsolatosan széles körben elterjedt képre: „Olvastam Anglia *pauperjeiről*, akiknek száma eléri a lakosság egyhatedét, és akiket csaknem évi tizennégy millió dollárnyi adóból tartanak el, mely összeg meghaladja az Egyesült Államok teljes bevételét; olvastam Skócia és Írország népeinek szegénységéről. [...] Olvastam Oroszország és Lengyelország vazallsairól, Portugália koldusairól és nyomorult parasztjairól, akik térden csúsznak [...], meg a nápolyi lazzaronikról, akik földalatti barlangokban élnek. Olvastam Franciaország népéről, amely a közterhek súlya alatt megőrült [...], férjeiről, akik prostituálták feleségeiket, apákról, akik ugyanezt tették lányaikkal, hogy biztosítsák a megélhetésüket. És ahogy olvastam, a szájalom könnye csordult ki a szememből [...] Az ég óvjon bennünket az efféle szerencsétlenségektől.”²⁹

Mindössze egy nemzedéknyire a függetlenségi háború után közhelyszámba ment az amerikaiak között az a nézet, hogy Európa számos országában nagy számban élnek eltartott szegények, és hogy az Egyesült Államokban mindez ismeretlen. Amint azt egy másik cikkíró fesztelenül megjegyezte egy írásában, amelyben valójában dicsérni akarta Nagy-Britanniát: „Mevannak a *pauperjei*, koldusai, adósságai, korrupciói, mint Európa valamennyi régi birodalmának, melyek elnyomják és nyomorgatják a népet.”³⁰ Még tömörebben fogalmazott a *Providence Patriot*, amely egy ír magazint idézett Angliáról, mely szerint „a nép egyik fele a másik felétől kéreget”. A számadatot, mely szerint az angol népesség fele *pauper*, nyilván túlzásnak szánták. Az arra vonatkozó becslések, hogy az olyan európai országokban, mint Anglia hány *pauper* élt, igencsak különböztek egymástól. Ami Angliát illeti, egy Algernon Sidney néven publikáló cikkíró azt állította, hogy az ország lakosságának egy hetede *pauper*; William Cobbett szerint „minden ötödik ember” az; míg egy másik szerkesztő úgy vélte, „Angliában a dolgozó szegény embereknek kétötöde *pauper*”. Azzal együtt, hogy senki nem idézte az általa megadott számadat forrását, egyetlen olyan Rhode

²⁸ *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. szeptember 28.)

²⁹ *Providence Phoenix* (1803. május 14.). A lazzaroni gyűjtőnévvel a Nápolyban a társadalom legalsó rétegéhez tartozó népességet illeték a 18–19. században, melynek jó része munka nélkül tengődő, utcán élő nincstelen koldus volt. Előszeretettel vettek részt utcai csetepatékban, sőt fontos tényezővé váltak a korabeli politikai küzdelmekben és a forradalmak idején, elsősorban mint csőcselék és a fizikai erőszak eszközei demagóg politikai vezetők kezében. (A fordító jegyzete.)

³⁰ *Newport Mercury* (1810. február 3.). Másodközlés az *Aurora* című újságból.

Island-i újságot sem olvastam, amely amiatt aggódott volna, hogy mennyire pontosak ezek az adatok. Mindenki úgy gondolta, a szám óriási.³¹

Az Európára vonatkozó fenti jellemzéseket senki sem kérdőjelezte meg. Az egyetlen kérdés, amiben az amerikaiak nem értettek egyet, a következő volt: miként fordulhatott elő, hogy Európában sokkal égetőbb kérdéssé vált a szegénység, mint az Egyesült Államokban? Az amerikai népességgel kapcsolatban megfigyelt viszonylagos gazdagságot előszere-ttel magyarázták azzal, amivel az angol radikális gondolkodó, William Cobbett. Cobbett írásait, akinek az angol munkások és társadalomkritikusok nevében írt munkáit Angliában botrányosnak ítélték, az amerikai újságok széles körben publikálták másodközlésben.³² Ezek a Cobbett-cikkek gyakorta vetették össze Angliát az Egyesült Államokkal, és az utóbbit mindig az előző rovására dicsérték. Cobbett egyik gyakori témája volt az Angliában és az Egyesült Államokban élő *pauperek* számának összehasonlítása. Amikor például azt bizonygatta, hogy az amerikaiak most már semmit nem akarnak átvenni Angliától, így fogalmazott: „Az amerikaiak szeme mindig rajtunk csüggött [...] Amikor Angliába jönnek, ahogy azt néhányuk teszi, alkalmanként a *Blackwater* kerületen keresztül érkeznek Londonba, és ott a hadsereg tisztjeinek oktatására szolgáló hatalmas katonai gyakorlótereken kívül rongyos vagy inkább mezítelen gyerekeket látnak az úton a cséza mellett, amint azt kiabálják: »Kérem, szánjon meg adományával; kérem, szánjon meg adományával!« Az amerikaiak tudják, miként értékeljék ezeket a dolgokat. Nem okoz gondot számukra, hogy levonják a megfelelő következtetéseket az ilyen tényekből... Tudják, hogy csupán a szegényadóból kétszer annyit fizetünk, mint az ő teljes bevételeik! Egyedül ez a tény is elég nekik. Ennek a ténynek a tudatában nem fogják elsietni, hogy elérjék a *civilizáció* [Nagy-Britanniára jellemző] magas fokát.”³³

A nagymértékű szegényadó pusztá ténye elég volt Cobbett számára ahhoz, hogy az egész brit társadalmi rendszert elítélje. Véleménye szerint a *pauperek* nagy száma Nagy-Britanniában félreismerhetetlenül utalt az ottani gazdasági rendszer korrump mivoltára, ahol a munkások nem részesülnek megfelelő jogokban vagy munkájuk méltányos ellenértékében. Cobbett a politikai–gazdasági rendszer jeffersoni eszményét részesítette előnyben, amely a független, földtulajdonnal bíró kistermelőre épült. Ezek az amerikai farmerek, Cobbett szerint, „nem akarják, hogy bármilyen közük legyen [Angliához],” egy olyan országhoz, ahol – ahogy Cobbett szerint az amerikai farmerek gondolták – „az *adószedőtől* való rettegetés” „a *szükségtől való félelemmel*” keveredett.³⁴ Cobbett számos, Angliát illető kritikája az angol *pauperek* felsorolásával kezdődött, majd azzal a magyarázattal folytatódott, hogy a rossz gazdasági állapot szemmel látható jele az arisztokratikus előjogok, a túlbujánzó kormányzat és a rossz oktatási rendszer.³⁵ Cobbett és a későbbi brit radikálisok, mint például Fanny Wright a *paupereket* meghatározó szempontként használták fel az Anglia és az Egyesült Államok közötti összehasonlításhoz.

³¹ *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. november 23.); *Providence Phoenix* (1803. május 14.); *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. szeptember 28.); *Bristol County Register* (1809. május 20.); *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. november 23.).

³² A Cobbett elleni vádeljárásról és 1810. évi bebörtönzéséről lásd Briggs, Asa: *William Cobbett*. London, 1967. 36–37.

³³ *Rhode-Island Republican* (1813. május 6.)

³⁴ *Rhode-Island Republican* (1813. május 6.)

³⁵ Lásd például: *Rhode-Island Republican* (1816. április 10.) és *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. szeptember 28.)

A függetlenség utáni első két generációhoz tartozó amerikaiak régi anyaországukkal szemben igyekeztek meghatározni magukat. Egyedülállóan demokratikus kormányzati formájuk mellett az összehasonlítás legmeghatározóbb szempontja az a nézet volt, hogy sokkal kevesebb *pauper* élt Amerikában. Sok amerikai számára ez biztos jele volt annak, hogy Amerika nem Nagy-Britannia vagy Európa gyenge utánzata, hanem egy fejlettebb civilizációt képvisel. Így amikor a *Providence Patriot and Columbian Phenix*-ben egyik másodközlésben megjelenő hír szerint Anglia „*paupereinek száma a francia forradalom óta megháromszorozódott, és a szegény-adók Angliában és Walesben ma már harminckét millió dollárra rúgnak*”, a hazai olvasókat a siker érzése tölthette el amiatt, hogy az Egyesült Államoknak nem kell ilyen problémával küszködniük.³⁶ Ez az újságcikk ennek folytán nem pusztán egy külföldi hír volt: az amerikai környezetben egyúttal öndicséretet is kifejezett. Az ilyen cikkeket azt sugallták, hogy éppen úgy, ahogy az Egyesült Államok független Nagy-Britanniától, az amerikai állampolgárok is függetlenek kormányuktól, ellentétben a brit alattvalókkal, akik közül sokan közadományoktól függtek. Ily módon az amerikaiak nemzeti énképének kiemelkedő fontosságú eleme volt a *pauper* alakja. A *pauperek* állítólagos alacsony száma az Egyesült Államokban bármely európai nemzetnél függetlenebbnek és erényesebbnek mutatta a nemzetet.³⁷

A *pauperekről* vallott nézetek, ha a *pauperek* maguk nem is mindig, általánosan jelen voltak a korai republikánus Rhode Island kultúrájában. A *pauper* alakja újra és újra előbukkan azokban a disputákban, melyek arról szóltak, hogy mitől különb az Amerikai Egyesült Államok Európánál, és szintén megtalálható közös referenciapontként, de gyakran sértezként is a kor pártpolitikai diskurzusában. A *pauper* alakja nemi konnotációval is bírt, amennyiben a *férfiatlan* fogalmával hozták összefüggésbe. A rabszolganak a kultúrába beépült alakjához hasonlóan a *pauper* alakja is függést jelentett, és minden olyan ehhez kapcsolódó fogyatékossgot, ami azzal járt, ha valakinek a létfenntartása egy másik személytől függött. A tizenkilencedik század elejének rabszolga figurájától eltérően azonban bárkiből lehetett *pauper*, legyen az férfi, nő, gyermek, gazdag, szegény, illetve tartozzon bármilyen fajhoz. A legtöbb Rhode Islanden élő ember számára kevésbé távoli jelenség volt a *pauper*, mint a rabszolgastátus. A Rhode Island-i átlagemberek valószínűleg láthatták, hogy a *pauperi* állapottal járó lét mit jelent a mindennapi életben.

A *pauperség* mindennapi tapasztalata a hatalom hiányával volt egyenlő. A történészeknek – anélkül, hogy alábecsülnék azt a nagyon fontos és valóban életmentő szerepet, amit a szegények felügyelői játszottak a rászorulóknak életében – nem szabad elfelejteniük, hogy a felügyelők nagymérvű hatalommal rendelkeztek a rászorulóknak felett. A városi tanácsnokokkal egyetemben óriási kényszerítő erővel bírtak azok felett, akiket nincstelennek vagy éppen csak dologtalanoknak ítélték. Nemcsak hogy kitilthatták, szabad mozgásukban korlátozhatták és fizikailag büntethették az ilyen embereket, de arra is kötelezhatték őket, hogy dolgozzanak nekik, illetve a felügyelő a *pauperek* munkaerejét bármely más, a város területén élő munkaadó rendelkezésére bocsáthatta. Ráadásul a felügyelőknek hatalmukban állt – és meg is tették –, hogy gyermekeket és tulajdont vegyenek el a családoktól függetlenül attól, hogy azoknak valójában szükségük volt-e a város segítségére. A szegények felügyelői és az általuk segített *pauperek* közötti kapcsolat fényében nem meglepő, hogy a *pauperi*

³⁶ *Providence Patriot and Columbian Phenix* (1816. július 27.)

³⁷ Az ebben az időszakban Rhode Islandben élő *pauperek* számát nem lehet pontosan megállapítani, ugyanis 1850 előtt nem szerepelnek a korabeli hivatalos népszámlálási adatokban. Így a kortársak csak feltételezések alapján állíthatták, hogy Angliában sokkal több *pauper* él, mint az Egyesült Államokban, vagy annak egy tagállamában.

státus olyan széles körben váltott ki félelmet, s a *pauper* sztereotíp figurája ennyire negatív alakká vált.

Feszültség mutatható ki a hatalommal nem rendelkező *pauperekkel* társított, közbeszédben megjelenő negatív konnotációk, valamint azon tény között, hogy a városok önkormányzatai elkötelezettek maradtak a helyi illetőségű *pauperek* ellátása iránt. Ezt a feszültséget érzékletesen fejezi ki Joseph Esten felügyelőnek az Ebenezer Blois nevű szökevény *pauperrel* kapcsolatban feladott hirdetése, mellyel ez a tanulmány kezdődött. A szövegben Esten megerősítette, hogy hajlandó alapvető ellátást nyújtani Blois számára, amennyiben valaki visszahozza őt neki. Ugyanakkor világossá tette, hogy Blois értéktelen számára, és a minimális ellátáson felül semmit nem hajlandó biztosítani a részére. Jóllehet Esten példája semmi esetre sem tekinthető reprezentatívnak, minden városi tisztviselő kénytelen volt szembesülni a *pauperi* státus mélyén meghúzódó feszültséggel, vagyis azzal a kíváncsisággal, hogy számára emberi ellátást biztosítsanak, és hogy ezzel egyidejűleg gondosan megkülönböztessék a *pauperek* és a többi lakos egyenlőtlen státusát. A másik feszültség abban állt, hogy a *pauperek* jogfosztottsága a többi amerikai számára nem tűnt elmentmondásosnak, még az amerikai társadalomra egyre inkább jellemző növekvő egyenlőség ellenére sem. Az amerikaiak valójában még a forradalom utáni időszakban is megőrizték néhányat az öröklött komoly státusbeli különbségtételek közül, köztük a *pauperség* jogi kategóriáját.

Fordította: VAJDA ZOLTÁN

GABRIEL J. LOIACONO

Paupers in Rhode Island, 1780–1820: Dependents in the Era of American Independence

This essay examines the social and cultural history of *paupers* in Rhode Island in the forty years after American independence from the British Empire, 1780–1820. It outlines typical experiences of *paupers* themselves, concluding that they inhabited a special legal status that was sharply distinguished in its rights and privileges from that of most ordinary Americans. *Paupers* stood out in stark contrast in this era of increasing equality and democratization. With little dissent, Americans believed that the legal disabilities imposed upon *paupers* were quite appropriate. A stereotypical figure of the *pauper* was also an important element in popular culture of the period. Most frequently, this figure of *paupers* appeared in popular discourse either as a means of insulting political opponents. Americans' ideas about *paupers* also played a significant role in national self-identity in this period. Americans argued that the relative lack of *paupers* in the United States was an important marker that distinguished the United States from Europe, which was allegedly full of *paupers*.